

INHOUD

PAGINA 5

DANKWOORD

PAGINA 9

INLEIDING

1

PAGINA 17

DE PIZZABAKKERS

2

PAGINA 35

DI MAMA

3

PAGINA 55

PIZZA SEI LA MIA VITA

4

PAGINA 71

DE BODEM

5

PAGINA 91

VERBINDENDE SAUS

6

PAGINA 109

BEGERENSWAARDIGE TOPLAAG

7

PAGINA 129

HET BAKPROCES

PAGINA 133

LITERATUURLIJST

**CAUSE
ALL
OF ME,
LOVES
ALL
OF YOU**

- John Legend -

DE PIZZABAKKERS

HET BEGIN VAN EEN SAMENWERKING

Hun doel was: de beste pizza's van de wereld bakken in hun eigen trattoria. En dan nu ... dit was het allermooiste. Jarenlang had hij, Rick, hier met hooggespannen verwachting naar uitgekeken. De opening. Eerst droomde hij ervan en langzaam werd het werkelijkheid. Hij had zijn best gedaan om te sparen voor een mooie zaak. Tijdenlang had hij geld apart gezet en langzaam, beetje bij beetje een klein kapitaal opgebouwd. Een prachtige plek in de stad had hij gekregen. In een mooi straatje vlakbij de oude kerk ... Het terrasje was ingericht met leuke kussens in Italiaanse sfeer. Een strakke zwarte parasol torende boven de tafels uit. Zijn vrouw Anna, die duidelijk oog had voor detail, had aan alles gedacht. Strak gesteven zwarte schorten met mooie zwarte hemden erboven. Een tikje klassiek en toch ook stijlvol. Zij had duidelijk genoten van de inrichting, details op maat en het uitkiezen van het juiste kleurenpalet. Hij zou daar geen plezier aan beleven. Anders dan hij was ze. Voor hem was het vooral een euforisch gevoel om eindelijk verantwoording te krijgen voor zijn eigen trattoria en om dit samen met Anna te gaan doen. Nu, eindelijk was het zover! Zij zouden starten met hun eigen zaak. Hij en zijn vrouw. Een zaak voor henzelf, waarin zij naar hartenlust konden ondernemen. De samenwerking was wel even iets waaraan hij had moeten wennen. Ze hadden veel hilariteit en grappige anekdotes achter de rug. Maar de andere kant was er ook; ergernissen en irritaties. Ze zat gewoon anders in elkaar dan hij en hij merkte dat vooral in haar andere kijk op de zaken. Zo nu en dan had hij een ergernis moeten onderdrukken wanneer de kleur van de muur belangrijker leek dan de planning om alles op tijd klaar te hebben. Maar hij moest toegeven, nu de binnenkant zo op en top onder haar handen was geworden, was het effect overweldigend. Alles was nu bijna klaar.

Klaar om straks de gasten te ontvangen. Om te verdienen en om aan de slag te gaan met hun favoriete recept. En klaar om zijn kloppend hart, de spanning in zijn lijf om te zetten in daadkracht. Zijn mond vormde een strakke gedecideerde lijn. Het openen van de zaak was een feit. De start van een nieuw leven dat hen wachtte.

+++

HET BELANG VAN DE PERSOONLIJKHEID

Jij en je partner zijn net als de pizzabakkers in het verhaal. Allebei hebben jullie je persoonlijkheden: de een is misschien meer van de inrichting terwijl de ander zich meer op planning en tijd richt. Ik ben benieuwd hoe de persoonlijkheid een rol speelt in elke relatie. En hoe vormen jullie samen een sterke aanvulling op elkaar? Verloopt jullie onderlinge samenwerking naar tevredenheid? Deze pizzabakkers staan symbool voor ieder stel dat zich samen in een relatie bevindt, met hun onderlinge verschillen in persoonlijkheid.

Meer tijd samen doorbrengen, beter naar elkaar luisteren, niet op elke slak zout leggen. Wanneer we willen werken aan de relatie starten we vaak met voornemens en acties rondom communicatieverbetering en een andere manier van tijdsbesteding. Hoewel dit uiteraard allemaal in het rijtje van werken aan je relatie te plaatsen valt, gaat het voorbij aan een belangrijk feit. Namelijk, dat van je eigen persoonlijkheid. De acties met betrekking tot communicatie en tijdsbesteding hebben vooral hun uitwerking als deze aansluiten bij de persoonlijkheid van beide partners. En daarnaast hoop je ook dat deze acties aansluiten bij de verwachtingen die er leven. Dit heeft alles te maken met twee dingen. De twee partners met hun eigen persoonlijkheid en hun houding hoe ze in de relatie staan. Die tijd die jullie besteden en de manier waarop jullie aan je relatie werken heeft alles te maken met wie jullie zijn. Persoonlijkheid en houding maken iedere relatie uniek. Aan een relatie werken kan dus nooit zonder in te zoomen op de twee partners zelf die de relatie vormen. Niet elke sleutel past op ieder slot. En zo is het ook met relaties. Als pizzabakkers

werken jullie aan jullie eigen pizza, die symbool staat voor jullie relatie. En hoewel veel ingrediënten overeenkomen, kiest ieder stel zijn eigen samenstelling van het recept, afhankelijk van persoonlijke smaak. De uitwerking en invulling worden bepaald door de twee partners zelf en is daarmee uniek. Neem bijvoorbeeld de Marriage Course, die in Nederland jaarlijks door een paar duizend stellen wordt gevolgd. Deze cursus heeft op iedereen een andere uitwerking, terwijl er hetzelfde verteld wordt aan alle stellen. Ook een avondje uit eten in een goed restaurant zorgt bij het ene stel automatisch voor een sterke verbinding en bij een ander stel is het lastig om de hele avond een gesprek gaande te houden. Niet omdat ze op elkaar uitgekeken zijn, maar om de eenvoudige reden dat dit niet hun vorm van verbinding maken is. En dat heeft weer alles te maken met de persoonlijkheden.

De zoektocht naar het ultieme recept voor een goede relatie, brengt me dus niet in de eerste plaats bij allerlei relatie-inzichten en feiten. Het brengt me – zoals we al concludeerden – bij de twee personen die met elkaar een relatie aangaan. Maar, meer nog dan dat, brengt het me bij de personen zoals we bedoeld zijn door onze Schepper. En bij de vraag: Hoe heeft God het geluk tussen man en vrouw bedoeld? Ik denk aan opmerkingen van verschillende stellen, die hardop uitspraken dat wanneer ze God niet hadden gehad, ze allang gescheiden waren. Of een vrouw die vertelde dat ze haar koffers wilde pakken, maar toch bleef vanwege haar hoop op God. Tegelijk kan ik ook niet om de feiten heen van echtscheidingscijfers binnen de kerken, die wijzen me nadrukkelijk op andere feiten. Tot slot rest mij de vraag in hoeverre onze persoonlijkheid bepalend is voor de manier van omgaan met onze partner in onze relatie. In dit hoofdstuk zal ik ingaan op de schepping van de mens, de elementen en invalshoeken van onze persoonlijkheid, het eerste huwelijk en de rollen die daaruit voortvloeiden. Ook wil ik zoeken naar wat dit alles voor gevolgen heeft voor onze persoonlijke benadering van de relatie, om uit te komen bij wat de kracht en het doel van liefde is.

GEDRAG, KARAKTER EN OVERTUIGINGEN

Om in te gaan op onze persoonlijkheid die onze relatie vormt, starten we bij de schepping van de mens en de vraag hoe we bedoeld zijn als mens. Dit antwoord is namelijk weer een beantwoording van de vraag of wij als christenen wel of niet anders zijn in onze relatie. De schepping van de mens brengt me allereerst bij onze Schepper. Ik stel me Hem neuriënd voor. Zo nu en dan luid zingend. Of waren het diepe stiltes om de ontzagwekkende verfijningen aan te geven? De schepping van de mens: zonder twijfel, een gave creatie die met veel precisie en aandacht ontstond. God creëerde op onbegrijpelijke wijze zijn evenbeeld. Een daad die zowel goddelijk als mysterieus is en waarbij we ons in de verste verte weinig kunnen voorstellen. De mens. Een creatie, die bestaat uit verschillende facetten. En al deze facetten samen vormen een persoon.

Twee duidelijke en makkelijke facetten zijn: de uitwendige kant en de inwendige kant. De binnenkant en de buitenkant. De buitenkant houdt in: dat wat we zien aan mensen; het lichaam. De bewegingen en het handelen tonen wat er zich inwendig afspeelt, maar wat niet zichtbaar is, behalve aan de uiterlijke kenmerken of gedrag. De indruk die we geven door kleding en stijlkeuze. De lichamelijke kenmerken. De manier van spreken, de tongval. Denk aan de manier en stijl van eten. De stijl van het haar. Modern of juist wat klassieker.

We zouden kunnen zeggen dat de uitwendige kant ook wel omschreven kan worden als uiterlijk en gedrag. Maar ieder mens weet dat, wanneer je alleen naar het uiterlijk of het gedrag kijkt, je nog geen idee hebt wat er vanbinnen leeft. Ondanks dat je aan het gedrag veel kunt aflezen en al een flinke inschatting kunt maken met wat voor persoon je te maken hebt, worden toch de uitspraken, gedachten en stijl van de persoon pas echt zichtbaar wanneer we iemand leren kennen. Dan kunnen we langzaam zien wie er achter het gedrag schuilgaat. Als het ware een interessante ontdekkingstocht. We zijn snel geneigd om mensen volledig te beoordelen op hun gedragingen, zonder dat we de persoon kennen. Maar gedrag zegt niet alles over een persoon.

Ik vind niets zo leuk als mensen bekijken op een terras of in een restaurant, om vervolgens aan de hand van hun kleding en het drankje te analyseren wat voor iemand deze persoon is. Je bent dan op zoek naar de binnenkant. De kunst van het kennen van iemand is dat we niet alleen naar de buitenkant, het gedrag willen kijken. Maar ook naar de binnenkant, het karakter en de overtuigingen van iemand. Want zowel de buitenkant als de binnenkant vormt een en dezelfde persoon.

De binnenkant wordt gevormd door ons gevoelsleven, onze gedachten en onze wil. Kennen, willen en voelen wordt wel gezegd. In de Bijbel wordt onze binnenkant beschreven en aangeduid als geest en ziel. Beide worden gebruikt om een persoon te omschrijven. Samen met het lichaam worden deze termen soms in de Bijbel gebruikt om een mens aan te duiden (1 Petr. 3:21, Rom. 12:1). Dat geest en ziel vaak door elkaar heen gebruikt worden is verwarrend en tegelijk prettig. Het is namelijk een onderstreping van het feit dat geest en ziel compleet met elkaar samenhangen en moeilijk te (onder)scheiden zijn. Wel is het zo dat wanneer de mens in de Bijbel aangeduid wordt als ziel, in het Grieks *psyche*, er vaak verwezen wordt naar de mens vanuit zijn gevoel. Je kunt zielsmatig spreken van de mens wanneer je inzoomt op de gevoelswereld. Plezier, opgewektheid, haat, boosheid, angst, wanhoop, woede, bitterheid, blijheid, rust enzovoort. In een paar woorden: alle affecties, gevoelens en emoties. Het zielsmatige aspect laat zich het best omschrijven als *karakter*.

Karakter zie je bij iemand wanneer je langer met iemand optrekt en met hem of haar een dieper gesprek voert. Maar ook op de manier hoe je partner uit zijn werk komt. Hoe wordt er omgegaan met drukte in huis? Evenals de wijze waarop je een vakantie invult. Ook je reactie op stress en tegenslag is kenmerkend voor je karakter.

Het geestelijke wordt gebruikt wanneer je inzoomt op de mens vanuit het *kennen* en *willen*: het kiezen en beslissen, het creëren, het inbeelden en uitdenken. Samengevat kunnen we een woord gebruiken en dat is: overtuigingen. Heel veel standpunten ofwel normen en waarden in ons leven zijn gevormd door onze overtuigingen. Het bewust kiezen om thuis te blijven voor de kinderen. Kiezen voor pleegzorg. De keuze voor

biologisch, maar ook de keuze voor het aantal dagen dat je werkt. Allerlei keuzes die gevormd worden door onze wil en die we maken op grond van onze overtuigingen. Met overtuigingen kun je ook denken aan het fantasievermogen. Dit is wat kinderen doen als ze schoolje spelen. En ik zie het wanneer mijn zoon met een hamer en een spijker zijn eigen tuinhuisje wil omvormen tot clubhuis. Het imaginaire neemt ons hoofd mee naar de werkelijkheid die we niet zien, maar die er wel zou kunnen zijn.

ADEM ALS RICHTINGAANWIJZER

Is dat het enige aspect van de geest? In de Bijbel wordt getoond dat er meer is. De geest wordt gebruikt om het in verbinding staan met God aan te duiden. Wanneer de mens in de Bijbel wordt aangeduid met geest wordt daar het woord *pneuma*, wat letterlijk 'adem' betekent voor gebruikt. Dat is het geestelijke in de mens.²

Juist het feit dat de mens lijkt op het beeld van God, maakt de mens bijzonder. Zo bijzonder dat er staat dat de Geest Gods de mens maakte en dat de adem van de Almachtige de mens doet leven (Job 33:4). God blies zijn adem (*pneuma*) in de mens.

Dat is Gods geestelijke kracht in de mens! Ik stel me voor dat Hij zijn handen bij elkaar bracht als een hoorn. En dat Hij met een teug adem zachtjes blies op en in de mens. Een adem overweldigend, die tot diep in de buik te voelen was. God kwam in de mens. Zijn Geest was gegeven. En daarmee ook zijn overtuigingen. Zo is er een centrum in de persoonlijkheid, waar het mogelijk is om een ontmoeting te hebben met God. Een mogelijkheid klinkt vreemd, maar sinds de zondeval is de heilige Geest niet zomaar een vanzelfsprekendheid in ons leven. God heeft wel zijn Geest opnieuw aan ons gegeven. Maar wij staan voor de keuze om, via de adem van de Geest, samen te smelten of samen te werken met Gods Geest. Dit kan door te bidden en Hem actief in ons leven te betrekken. En om daardoor ons leven, onze overtuigingen, gedrag en karakter mede te laten bepalen door de Geest. Ik stel het me voor als het verschil tussen gewoon water en gedestilleerd water. Aan de buitenkant is het hetzelfde. Maar de samenstelling is anders geworden. Gedestilleerd water is water in de zuiverste vorm, ontdaan van verschillende zouten. Wanneer je het

water in een glas doet, zie je het verschil niet. Maar gedestilleerd water is door haar zuiverheid wel in staat op veel andere manieren toegepast te worden. Zo is het ook met de heilige Geest. Deze is in ons en aan de buitenkant is dit niet te zien. Maar de Geest van God is in staat om ons te zuiveren en te ontdoen van stoffen die minder goed voor ons zijn.

In onze persoonlijkheid, die gevormd wordt door ons gedrag, karakter en overtuigingen, zijn onze overtuigingen als een sturende kracht. In de schepping zijn we geschapen en hebben we adem gekregen door Gods Geest. Dus onze overtuigen kunnen rechtstreeks beïnvloed worden door Gods Geest. Hij kan in ons werken, zodat we tot de mooiste bloei komen en gericht zullen zijn op Hem. Dat Hij in ons is, blijkt uit de beloften die Hij door heel de Bijbel heen heeft gegeven. In Ezechiël 36:26 spreekt God de belofte uit dat Hij ons een nieuw hart en zijn Geest zal geven. En daarna spreekt Hij ook over de adem die daarbij te pas komt. En in 1 Korintiërs 2:12 staat dat wij de Geest van God hebben ontvangen. Daarmee zijn onze gedachten ook van Christus geworden.

Ik stel mezelf dan nog een keer de vraag wat onze toegevoegde waarde van christen-zijn is binnen een huwelijk. Maakt het mensen daadwerkelijk gelukkiger? En wordt je er een bijzonderder mens van? We zouden de conclusie kunnen trekken dat wanneer de heilige Geest in ons leven is, en opnieuw in ons blaast, Hij dus ook opnieuw ons leven kan beïnvloeden. Aan de buitenkant blijven we hetzelfde, maar vanbinnen kan er net als het gedestilleerde water een bepaalde zuivering plaatsvinden. Want Gods Geest leeft in ons. De adem van God! God gaf zijn Geest, niet uitsluitend uit betrokkenheid, maar ook als richtingaanwijzer, beïnvloeder en overtuiger van onze gedachten. Een leven gericht op God geeft ook een automatische *gerichtheid naar* God. En we weten uit Galaten 5 dat dit hele mooie acties in karakter met zich mee kan brengen. Liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Perfecte eigenschappen om te hebben en om als partner mee samen te leven! Met de extra mogelijkheid dus om in verbinding te staan met God de Schepper.

Ook komen we tot de conclusie dat onze persoonlijkheid te beïnvloeden is. Dat zou een interessante conclusie zijn en een antwoord op de vraag wat het verschil maakt tussen christenen en mensen zonder God. Een feit dat we de mogelijkheid hebben om te veranderen in ons huwelijk, wanneer we de adem van God in ons huwelijk betrekken. Voor mij betekent dit hoop voor elke relatie.

Ieder mens bestaat dus uit geest, ziel en lichaam. Of anders gezegd: gedrag, karakter en overtuigingen. En samen vormen ze een persoon (1 Tess. 5:23). Belangrijk is wel om extra te benadrukken dat de *hele* mens in staat is om zich op God te richten. Want we kunnen niet zeggen dat alleen het geestelijke in de mens de mogelijkheid heeft om op God gericht te zijn. In Psalm 63:2 staat bijvoorbeeld: 'naar u smacht mijn ziel, naar u hunkert mijn lichaam'. Anders gezegd: met mijn karakter en mijn gedrag verlang ik naar U. Dus de binnenkant en de buitenkant van de mens vormen een eenheid. Niet voor de gelegenheid los te koppelen. Wel te bekijken vanuit een bepaalde invalshoek, hoewel we moeten onderstrepen dat dit slechts een zienswijze is op een persoon of situatie. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer we iemand alleen op zijn gedrag beoordelen. Kortom, invalshoeken en benaderingen lopen dwars door elkaar heen. Door de persoonlijkheid te analyseren hebben we een klein beetje zicht gekregen op het mysterie van de mens en zijn persoonlijkheid. Maar niet voor niets heet het een mysterie. Achter het echte mysterie zullen we nu niet komen.

DE EERSTE GOEDBEDOELDE RELATIE

Hoe werkt dit mysterie van de persoonlijkheid door in een relatie? En hoe heeft dit effect op onze liefde? Beïnvloedt onze persoonlijkheid de manier waarop we in conflict zijn of hoe we elkaar kunnen steunen? Dit beeld, een mens functionerend als een harmonische eenheid vanuit geest, ziel en lichaam gevuld met de adem van God, was de eigenlijke schepping van God. En dit hoogst gecompliceerde samenspel vanuit harmonie was bedoeld om in contact te staan met een ander mens. Niet bedoeld om als mens alleen te zijn, maar om in liefde te leven met een ander.

De trouwdag vind ik zo'n dag waarop alle facetten van de mens mooi,

puur en prachtig samenkomen. Op de trouwdag vertoon je je op je aller-mooist. Make-up, een prachtig kapsel, een mooi pak en een dure jurk. Zo veel zal je daarna niet snel meer besteden aan een jurk. Het uiterlijk geeft in alles aan dat het speciaal is en niemand is zo mooi als de bruid. Ook de wil speelt een grote rol op deze dag. Met het uitspreken van de beloften voor de toekomst, waarin de mooiste woorden worden gebruikt, worden de wil en het kennen van de partner benadrukt. Ook de ringen, die als uiterlijk teken en symbool voor de wil worden gebruikt, dragen hieraan bij. En niet te vergeten: de sfeer, de tranen, de muziek, kortom de juiste elementen op de juiste momenten. Alles om het innerlijke gevoel 'JA' te laten roepen met het hele hart. En tot slot de kerkdienst. Niet zomaar als mooi uiterlijk vertoon, maar met als doel vanbinnen volledig gevuld te worden door God die zijn zegen geeft en in alles betrokken mag zijn. Een trouwdag is dus zeker niet een romantische, dure tijdsverspilling. Maar een prachtig symbool van liefde van de ene mens naar de andere mens. De man en vrouw die door deze dag aan elkaar laten zien en tegen elkaar uitspreken: *Ik wil je helemaal.*

Hoewel in de schepping de liefde tussen man en vrouw heel bewust is gecreëerd, blijkt later in de Bijbel dat het leven tussen man en vrouw niet voortdurend bestond uit een leven van rozengeur en maneschijn. Er werd gescheiden en op meerdere plaatsen in de Bijbel zie je ellende met betrekking tot het huwelijk. Op een gegeven moment, in Matteüs 19:3, komen de farizeeën naar Jezus toe om Hem te vragen hoe zij moeten omgaan met echtscheiding. Ongetwijfeld zagen ook zij allerlei situaties om hen heen tussen man en vrouw. En hun vraag was of het de man was toegestaan om te scheiden. Jezus' antwoord op hun vraag is opmerkelijk. Hij verwijst hen namelijk niet door naar de wet van Mozes, die gegeven was met opmerkingen over het huwelijk en echtscheiding. Maar wat Hij doet is hen verwijzen naar het allereerste begin. De schepping van de man en de vrouw. Hij zegt tegen hen: 'Hebt u niet gelezen dat de schep-per de mens bij het begin mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt?' Jezus vervolgt en zegt dat dit de reden is dat een man zijn vader en moeder loslaat en zich aan zijn vrouw hecht, zodat zij één worden.